

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Стаття присвячена виявленню сучасних тенденцій нового цивілізаційного розвитку, в основі якого лежить формування нового типу людини-особистості.

Ключові слова: *цивілізаційний розвиток, постіндустріальне суспільство, технологічна революція, саморозвиток людини-особистості.*

Перехід від одного рівня світової цивілізації до іншої здійснюється шляхом глибоких технологічних революцій. Вони відображають з одного боку, зміни у виробничих процесах, підвищують їх продуктивність, а з іншого - призводять до якісних перетворень в розвитку суспільно-продуктивної сили людини, її свободи та способу взаємодії з природою і суспільством.

В умовах сучасних трансформаційних змін важливою проблемою є виявлення та аналіз тенденцій нового цивілізаційного розвитку, а саме, зародження постіндустріального суспільства.

В основі нового суспільства лежить розвиток людини-особистості. Стрижень сучасних цивілізаційних трансформацій визначається саме цим розвитком, що доповнюється технічними і технологічними чинниками. Взаємозв'язок цих двох сторін пов'язується з обґрунтуванням підпорядкованості суспільного прогресу цілям та інтересам саморозвитку людини, збагачення її особистості, з іншого - з розумінням того, що техніка і технічний прогресу є не лише продуктом людської праці, а й виступає як безпосередня продуктивна сила, її енергетичний потенціал.

Постіндустріальне суспільство на сьогодні ще перебуває на початковому етапі становлення. Д.Белл, який по праву вважається основоположником постіндустріалізму, розглядав постіндустріальне суспільство як теоретичну конструкцію, яка ще має бути реалізована суспільною практикою [4, с. 32].

Проте, уже сьогодні проглядаються тенденції нової цивілізації, що виявляють себе в нових аспектах енергетичної та технологічної бази суспільства, що не є характерними для епохи індустріалізму. Йдеться про задоволення зростаючої частки енергетичних потреб суспільства за рахунок не вичерпуваних, а поновлювальних джерел - енергії

води, сонця, приливів та відливів, геотермальних вод, біомаси, нових форм ядерної енергії, інших джерел, які можливо, поки що невідомі науці.

В постіндустріальному суспільстві відмінною є і технологічна база. Її основу становлять інформаційні (електронні), космічні, генні та біологічні наукомістки й водночас енерго- та ресурсозберігаючі технології. Якщо технологічною основою індустріалізму є механізація виробничих процесів, то основою постіндустріалізму - їх комплексна автоматизація [3, с.128].

Відповідно до розвитку нових технологічних систем докорінних змін зазнає соціосфера. Основоположники теорії постіндустріального суспільства - Д. Белл і О. Тоффлер, при аналізі перетворень соціосфери звертають увагу на радикальних змінах структури виробництва і пов'язаних з цим процесах прогресуючого зменшення частки працюючого населення у промисловості та сільському виробництві і всебічному розвитку третинного сектора економіки — сфери послуг. На сьогодні в США та більшості країнах західної Європи сфера послуг займає від 70 до 80 % у структурі ВВП. [1, с. 23-28]. Таким чином, йдеться про формування принципово нового типу працюючого суб'єкта. На рівні функціонування автоматизованих систем людина праці перестася бути безпосереднім учасником виробництва, вона виходить із його структури, стає поруч з ним, здійснює його цілеспрямоване регулювання, перебуваючи за його межами.

В умовах становлення постіндустріального суспільства радикальним чином змінюється системи виробничого відтворення. До найбільш значущих змін відтворювального процесу можна віднести модифікацію потреб особи, серед них починають переважати нематеріальні потреби. Останні пов'язані з нагромадженням і реалізацією інтелектуального та творчого потенціалу людини, її всебічним розвитком. Нову функцію починає виконувати система знань людини. Знання, як і інформація, перетворюються на безпосередню продуктивну силу, визначальний фактор економічного зростання та розвитку. Перетворення системи знань людини на основний виробничий ресурс означає створення вартості й додаткової вартості забезпечується не стільки на основі фізичних зусиль працівника, скільки завдяки його інтелектуальному потенціалові, застосуванню його знань. В економічній літературі сьогодні активно ведеться дискусія про інформаційну теорію вартості, згідно з якою фізична праця людини як мірило вартості поступово втрачає своє значення. «Коли знання у своїй систематизованій формі, - пише Д.Белл,- застосовується у практичній переробці наявних

виробничих ресурсів (у вигляді винаходів чи організаційних удосконалень), то можна сказати, що саме вони (знання), а не праця є джерелом вартості» [4, с. 33].

Нова якість виробництва постіндустріальної цивілізації визначається новизною у характері праці, набуттям останньою творчої діяльності. Головним продуктом такої діяльності, а також і виробничого процесу, стає не просто певна сукупність матеріальних і духовних цінностей, а безпосередньо творча особистість. Ідеться про те, що зрештою відтворювальний процес, у якому реалізується творча праця особистості, зводиться не до «виробництва для інших», а до відтворення творчого (інтелектуального та креативного) потенціалу самої ж особистості.

Новій цивілізаційній системі притаманні якісні зміни у характері праці. М. Гардт та А. Негрі виокремлюють поняття «нематеріальна праця», результатом якої є створення не лише матеріальних благ, а й безпосередньо соціального продукту — всієї гамивзаємовідносин між людьми, а врешті-решт і самого суспільства. В зв'язку з Цим виділяються принципово нові позиції:

- На основі застосування «нематеріальної праці» стирається межа між робочим і вільним часом, між відстороненою діяльністю і творчою. Внаслідок цього робочий день втрачає свої межі, він збільшується і зрештою заповнює весь життєвий простір людини.
- Праця в такому випадку не обмежується економікою, а відразу стає суспільною, культурною і політичною силою, яка охоплює виробництво ідей [2, с.119-129].

Світ, що утверджується — це світ, який в контексті становлення постіндустріального суспільства втрачає свої формаційні визначення — перестає бути світом капіталізму чи соціалізму.

Список використаних джерел

1. Балаева, А. Сфера услуг в мировой экономике / А. Балаева, М.Предводителева // Мировая экономика и международные отношения. 2007. - №3. - С. 23-28.
2. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. - К.: Либідь, 2006. - 309 с.
3. Иноземцев В. За пределами экономического общества. - М., 1998. - 405 с.
4. Bell D. The Social Framework of the Informational Society. Oxford, 1980, 3S2p.

*Annotation.*The article is dedicated to find modern trends of new civilizational development, based on the development of the new type of person-identity.

Key words: *civilizational development, post-industrial society, technological revolution, person-identity selfdevelopment.*

УДК 330.101,54.

**О.В. Олійник, доцент, В.К. Щербіна, к.пед.н.,
доцент, М.М. Куфлей, магістрант ХНПУ імені Г.С. Сковороди**

ЗОЛОТІ ПРАВИЛА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ: НОБЕЛІВСЬКИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлено науковий внесок лауреата Нобелівської премії в галузі економіки 2006 року Едмунда С. Фелпса у скарбницю світової економічної думки.

Ключові слова: *економічне зростання, золоте правило нагромадження капіталу, заощадження, інвестиції, інновації, людський капітал, між часовий вибір.*

У 2006 році Королівська академія наук Швеції присудила премію Центрального банку Швеції пам'яті Альфреда Нобеля в галузі економічних наук професору політичної економії з Колумбійського університету (Нью-Йорк, США) Едмунду С. Фелпсу «за аналіз інтертемпорального (міжчасового) вибору в макроекономічній політиці» [23].

У прес-релізі Королівської академії наук Швеції зазначено, що праці Е.С. Фелпса «поглибили розуміння між коротко- та довготерміновими впливами економічної політики».

Наукові розробки американського економіста здійснили вирішальний вплив на подальший розвиток фундаментальної та прикладної економічної науки.

Більшість досліджень лауреата Нобелівської премії стосуються розв'язання «вічних проблем» макроекономіки в межах теорії економічного зростання, теорії зайнятості та теорії інфляції.

Протягом 1960-х рр. Е.С. Фелпс разом із такими світочами економічної науки, як Роберт Солоу, Тревор Сван, Джеймс Мід, Моріс Алле та іншими вченими, інтенсивно працює над питаннями, як забезпечити високий рівень зростання реального ВВП на душу населення, знизивши ризики інфляції та безробіття.

Він був визнаний піонером в аналізі ринків праці через призму інформаційних проблем та очікувань економічних агентів.